

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

1.1 Αρχαίοι χρόνοι

Ο νομός Ροδόπης ο οποίος σήμερα ορίζεται από την ομώνυμη οροσειρά προς Βορρά, από το Θρακικό Πέλαγος προς νότο, από το νομό Ξάνθης δυτικά και από το νομό Έβρου ανατολικά, κατοικήθηκε από την αυγή της ιστορίας μέχρι σήμερα από συμπαγή ελληνικά φύλλα.. Είναι μέρος ζωτικού κόμβου μεγάλων χερσαίων και θαλάσσιων δρόμων και γνώρισε από τα προϊστορικά έως τα νεότερα χρόνια συχνές μετακινήσεις φυλετικών ομάδων, εγκαταστάσεις αποίκων, επιδράσεις λαών και πολιτισμών, εχθρικές επιδρομές, πολέμους και κατακτητές.

Τους προϊστορικούς κατοίκους που ήταν κυνηγοί, τροφοσυλλέκτες, κτηνοτρόφοι και γεωργοί της παλαιολιθικής και νεολιθικής περιόδου και της Εποχής του Χαλκού, διαδέχθηκαν τα συγγενικά με τους Έλληνες θρακικά φύλα που κατέβηκαν από βορρά στα τέλη του 11^{ου} π.Χ. αιώνα και απλώθηκαν κυρίως στο Ανατολικό μέρος της Βαλκανικής Χερσονήσου μέχρι και τη Μικρά Ασία. Σύμφωνα δε με τα αρχαιολογικά δεδομένα στην περιοχή του σημερινού νομού Ροδόπης εγκαταστάθηκαν στα υψώματα του όρους Ροδόπη και τους όρους Ισμάρου σε τοποθεσίες κοντά σε ποταμούς και πηγές νερού. Την παρουσία τους, σήμερα, μαρτυρούν οι οχυρωματικοί περίβολοι, οι κόγχες, οι βωμοί, τα εγχάρακτα σχέδια πάνω σε βράχους, οι λαξευτοί τάφοι, τα κατάλοιπα των οικισμών, η κεραμεική τους με τα εγχάρακτα. και εμπίεστα γεωμετρικά σχέδια κ.ά.

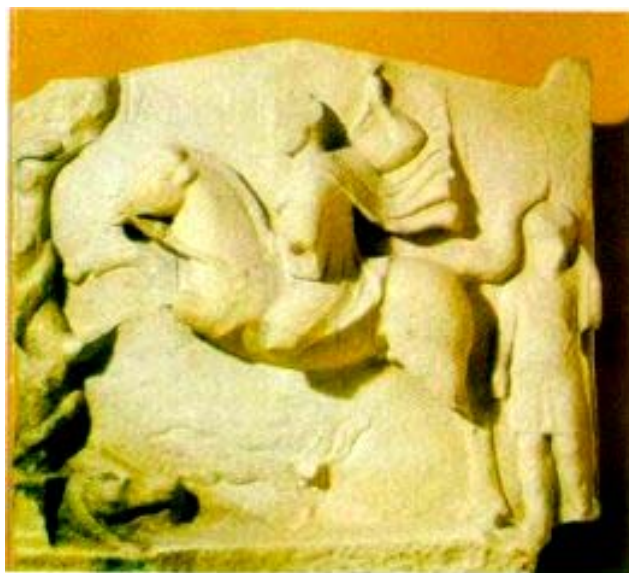
Οι στενές σχέσεις, κατά την πορεία του χρόνου, όλων αυτών των συγγενών φύλων που ήλθαν από το βορρά, συνετέλεσαν στο να γίνουν δεκτά πολλά από τα επιμέρους στοιχεία τους, να αφομοιωθούν και είναι πλέον αποδεδειγμένη σήμερα η συμβολή όλων στη συγκρότηση της αρχαίας ελληνικής θρησκείας, θεολογίας και ποίησης. (Εύμολπος, Ορφέας, Θάμυρις, Λίνος, Διόνυσος κ.λ.π. αναφέρονται στους χώρους του νομού Ροδόπης και σ' όλη τη Θράκη). Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας δίνει ο Όμηρος , η περιοχή του σημερινού Ν. Ροδόπης υπήρξε η κοιτίδα του προϊστορικού θρακικού φύλου των Κικόνων , οι οποίοι κατείχαν τα απέναντι από τη Σαμοθράκη παράλια, από τη λίμνη Βιστωνίδα έως τις εκβολές του ποταμού Έβρου.

Κατά τον Όμηρο, στην πόλη Ισμάρα ο Οδυσσεάς συνάντησε τον Μάρωνα, ιερέα του Θεού Απόλλωνα. Η Ισμάρα έχει ταυτιστεί με την οχυρή ακρόπολη του Αγίου Γεωργίου στην περιοχή της Μαρώνειας. Τον 7^ο αι. π.Χ. Έλληνες από τα νησιά του Αιγαίου και

από τις Ιωνικές πόλεις της Μ. Ασίας, αναζητώντας κυρίως νέες πλουτοπαραγωγικές πηγές, έφθασαν στα πλούσια παράλια της περιοχής της Θράκης και ίδρυσαν αποικίες στο σημερινό ν. Ροδόπης. Οι Θασίτες ίδρυσαν τη Στρύμη, οι Χιώτες τη Μαρώνεια, οι Σαμιώτες τη Δίκαια.

Η πόλη Δίκαια ήταν κτισμένη κοντά στο σημερινό θέρετρο του ν. Ροδόπης, το Φανάρι, και αναφέρεται πολλές φορές από τον Ηρόδοτο, τον Στράβωνα και άλλους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς. Η Στρύμη, της οποίας τα ερείπια βρίσκονται σήμερα στο ακρωτήριο της Μολυβωτής, αναφέρεται από τον Ηρόδοτο ως "εμπόριο Θασίων".

Την εποχή αυτή αναπτύχθηκαν η κτηνοτροφία, η γεωργία, το εμπόριο, η ναυσιπλοΐα, η αλιεία, και οι τέχνες. Η εξαγωγή πολύτιμων μετάλλων και της άφθονης ξυλείας έκανε πλούσιους τους κατοίκους, οι οποίοι ανέπτυξαν τις πόλεις τους και γι' αυτό τα νομίσματα της περιοχής είχαν μεγάλη κυκλοφορία. Γνωστή για τη δραστηριότητά της και την ακτινοβολία του πολιτισμού της κατά την περίοδο αυτή είναι η Μαρώνεια, η οποία πήρε το όνομα της από το μυθικό οικιστή Μάρωνα, ιό του Ευόνθη, ιερέα του Απόλλωνα. Στις πανέμορφες ακρογιαλιές της Μαρώνειας έφεραν οι άνεμοί τα πλοία του μυθικού Οδυσσέα και των συντρόφων του, όταν απέπλευσαν από την Τροία. Από εδώ προέρχονταν το κρασί με το οποίο ο Οδυσσέας μέθυσε και μετά τύφλωσε τον Κύκλωπα Πολύφημο. Αρχαιολογικά ευρήματα υπάρχουν στα χωριά Αετόλοφος, Αρσάκειο, Νέα Σάντα, Πετρωτά κ.λ.π.

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (Ανάγλυφο Θράκος ιππία από τη Γαλίνη) Komotini: Archaeological Museum-Relief: Thracian Horseman from Galini
Archaeologisches Museum Komotini: Relief des Thrakischen Reiters aus Galini

Όταν ο Φίλιππος Β', Βασιλιάς της Μακεδονίας, θέλησε να επεκτείνει την ισχύ του και πέρα από τα όρια του κράτους του, κατέλαβε όλες τις ελληνικές πόλεις της περιοχής της Θράκης και επομένως και αυτές που βρίσκονται στον ν. Ροδόπης. Ο Φίλιππος Β' βοήθησε πάρα πολύ στην έντονη παρουσία και ανάπτυξη του ελληνισμού. Με τις

κατακτήσεις του ο ελληνισμός απλώθηκε ακόμη περισσότερο. Δημιουργείται ενιαίο έθνος με ελληνική γλώσσα, θρησκεία, ήθη και έθιμα. Η ίδια επίδραση συνεχίστηκε και στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου (330-323 π.Χ.), υιού του Φιλίππου και διαδόχου του.

Στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου εναντίον των Περσών πήραν μέρος και κάτοικοι από το σημερινό ν. Ροδόπης, τη Θράκη γενικότερα, καθώς και από τα νότια μέρη της Ελλάδας. Μετά το θάνατο το Μ. Αλεξάνδρου η διοίκηση του σημερινού ν. Ροδόπης, ακολουθώντας πάντα την τύχη της Θράκης, περιήλθε στον Λυσίμαχο (323-281 π.Χ.). Λίγο αργότερα οι κάτοικοι της περιοχής γνώρισαν διαδοχικές κατακτήσεις από τον Πτολεμαίο Γ' της Αιγύπτου (224 π.Χ.), το Φίλιππο Ε' της Μακεδονίας (200-196 π.Χ., 187-183 π.Χ.) τον Αντίοχο Γ' της Συρίας (194-189 π.Χ.).

Η στρατιωτική παρουσία των κατακτητών και κυρίως οι ενέργειες και η πολιτική του Φιλίππου του Ε' προκάλεσαν έντονες αναταραχές στις πόλεις, ενίσχυσαν τα φιλορωμαϊκά κόμματα και οδήγησαν στις διπλωματικές επεμβάσεις των Ρωμαίων.

Μετά την ήττα του Περσέα από τους Ρωμαίους στη μάχη της Πύδνας (168 π.Χ.) η Μακεδονική μοναρχία καταλύθηκε και το μέγα κράτος των Μακεδόνων διαμελίστηκε σε τέσσερα τμήματα. Η περιοχή του σημερινού ν. Ροδόπης με όλες τις κτήσεις ανατολικά του ποταμού Νέστου ανήκουν στο πρώτο τμήμα με πρωτεύουσα την Αμφίπολη.

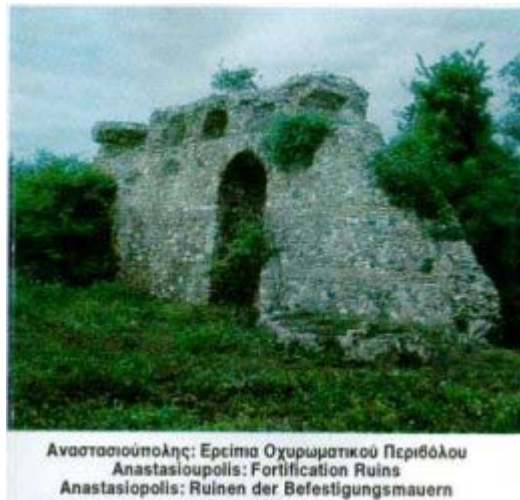
Για διπλωματικούς λόγους η Ρώμη ανακήρυξε ελεύθερες πολλές πόλεις και μεταξύ αυτών και τη Μαρώνεια. Τέλος το ίδιο χρονικό διάστημα, στην περιοχή επιβλήθηκε η Ρωμαϊκή επικυριαρχία (Βασιλιάς Οδρυσών Κότυς Β') και το 46 μ.Χ. γίνεται επαρχία της Ρώμης με πρωτεύουσα την Πέρυνθο. Ο Βασιλιάς Κότυς Δ , (12-19 μ.Χ.), φίλος και σύμμαχος του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αυγούστου υποστήριξε τα ελληνικά γράμματα, την ελληνική γλώσσα, τα οποία επικράτησαν σ' όλη τη διάρκεια της Ρωμαιοκρατίας, καθώς και τις καλές τέχνες. Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες ενδιαφέρθηκαν ιδιαίτερα για όλη τη Θράκη και ίδρυσαν πολλές πόλεις. Στην ανάπτυξη συνέβαλαν και οι δρόμοι που

συνέδεαν τις πόλεις με τη θάλασσα και στην κεντρική Ευρώπη. Ο μεγαλύτερος δρόμος, η εγνατία οδός, ήταν η βασική οδική αρτηρία για πολλούς αιώνες (Δυρράχιο-Βυζάντιο).

1.2 Βυζαντινή περίοδος

Σταθμός στην ιστορία του νομού Ροδόπης υπήρξε η εξάπλωση του Χριστιανισμού και η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 μ.χ.). Το κέντρο του ελληνισμού από την κεντρική και νότια Ελλάδα μεταφέρεται στις βόρειες περιοχές (Μακεδονία - Θράκη). Η περιοχή αποτέλεσε για αιώνες την ασπίδα της Κωνσταντινούπολης, γι' αυτό γνώρισε πολυάριθμες επιδρομές και καταστροφές.

Ήταν η περίοδος που το Ανατολικό Ρωμαϊκό κράτος στηρίχθηκε στις μεγάλες δυνάμεις, τον Ελληνισμό και το Χριστιανισμό, γι' αυτό πολύ γρήγορα έχασε τη ρωμαϊκή του υπόσταση και μεταβλήθηκε σε ελληνική Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου φρόντισαν ιδιαίτερα την περιοχή της Ροδόπης, λόγω της σπουδαιότητάς της. Ο Αναστάσιος Α' (492-518 μ.Χ.) ίδρυσε την πόλη Αναστασιούπολη, την οποία οι Ούννοι έκαψαν το (561 μ.Χ.) και ξανάχτισε ο Παλαιολόγος ο Β' (1312 μ.Χ.). Σώζεται ένα μέρος από τα τείχη της στη ΒΔ. όχθη της λίμνης Βιστωνίδας.

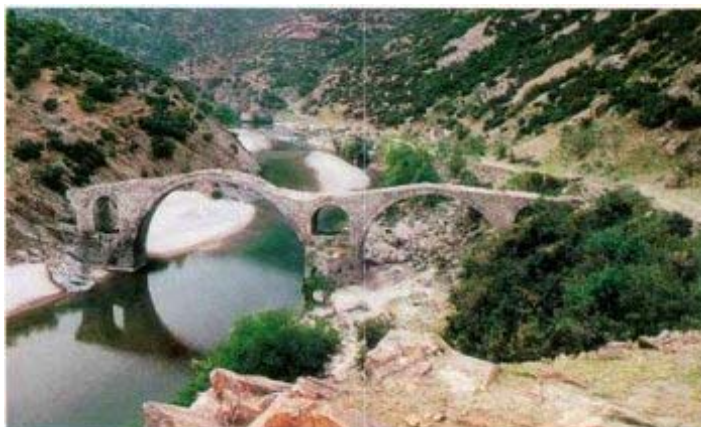

Ο Ιουστινιανός Α' (527-565 μ.Χ.) οχύρωσε πολλές πόλεις και ίδρυσε φρούρια. Στο Ν.Ροδόπης ιδρύονται οι πόλεις Μοσυνούπολη, η Γρατιανού ή Γρατιανούπολη (Γρατινή), τα Κουματζηνά (Κομοτηνή). Τα Βυζαντινά μνημεία του Ν.Ροδόπης εκφράζουν έντονα το μεγαλείο των Βυζαντινών Αυτοκρατόρων. Το Παπίκιο όρος της Ροδόπης υπήρξε κέντρο μοναχισμού (11^{ος} – 14^{ος} αι. μ.Χ.) εφάμιλλο του Αγίου Όρους, όπου μόνασαν ιστορικές φυσιογνωμίες όπως ο γιος του Μανουήλ Α' Κομνηνού, ο Αλέξιος (1191 μ.Χ.), ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, Δεσπότης Θεσ/κης (1116 μ.Χ.) κ.λπ. Ερείπια μοναστηριών σώζονται σε πολλά μέρη μέχρι και σήμερα.

Σ' όλη τη Βυζαντινή περίοδο η περιοχή μαζί με όλη τη Θράκη αποτελεί "Οφρίκιον". Όταν αργότερα, ύστερα από τους εμφυλίους πολέμους και τις δυναστικές έριδες για το

θρόνο, η διοίκηση παίρνει περισσότερο στρατιωτικό χαρακτήρα για να αντιμετωπίσει κυρίως τη Βουλγαρική απειλή, η περιοχή του σημερινού ν. Ροδόπης μαζί με της Ξάνθης αποτελεί το θέμα του Βολτέρου με πρωτεύουσα τη Μοσυνούπολη.

Τα Κουματζηνά η σημερινή πρωτεύουσα του νομού είναι κτισμένη σχεδόν πάνω στην Εγνατία οδό, ερείπια της οποίας σώζονται μέχρι σήμερα. Κοντά στο χωριό Πολυανθος, λίγα χιλιόμετρα έξω από την Κομοτηνή σώζεται η Μεσαιωνική γέφυρα του ποταμού Κομψάτου.

Μεσαιωνική γέφυρα Κομψάτου-Kompsatos River: Medieval Bridge/
Mittelalterliche Brücke über den Fluss Kompsatos

Με τις καταστροφές που προκλήθηκαν από τις επιδρομές των Βουλγάρων και των Σέρβων διαλύθηκε η ενότητα του κράτους και έτσι δόθηκε η ευκαιρία στους Οθωμανούς να αρχίσουν τις επεμβάσεις στην περιοχή (14^{ος} αι. μ.Χ.).

1.3 Οθωμανική κυριαρχία

Στα 1363, κατά την πιθανότερη σήμερα εκδοχή, ο εξισλαμισμένος Έλληνας άρχοντας, Γαζί Εβρενός Μπέη, στην κατακτητική του πορεία από τα Ύψαλα προς την Θεσσαλονίκη, εισέρχεται στην Κομοτηνή και εγκαθιδρύει την οθωμανική κυριαρχία, η οποία επρόκειτο να διαρκέσει πεντέμισι αιώνες. Όπως μαρτυρεί οθωμανικό κατάστιχο, η διαδικασία αλλαγής του εθνικού χαρακτήρα της πόλης δεν ήταν εύκολη ούτε και σύντομη. Σύμφωνα λοιπόν με το κατάστιχο, στα 1530, δύο σχεδόν αιώνες μετά την κατάκτηση, στην πόλη λειτουργεί μόλις ένα τζαμί και μερικά μετζίτια. Την ίδια εποχή, στα 1548, ο περιηγητής Pierre Belon, που την επισκέφτηκε μας πληροφορεί ότι κατοικείται από Έλληνες και λίγους Τούρκους, θα χρειαστεί να ακολουθήσουν στους επόμενους αιώνες μαζικοί εποικισμοί με μουσουλμάνους της Ανατολίας, καθώς και η προσχώρηση των Πομάκων στο Ισλάμ, για να αλλοιωθεί η φυσιολογία της Κομοτηνή.

Παρακάτω αναφέρονται χρονολογικά τα κυριότερα γεγονότα κατά την Οθωμανική κυριαρχία.

1348: Α' εισβολή των Οθωμανών στη Θράκη.

1354: Κατάληψη της Καλλιπόλεως και έναρξη του εποικισμού της Θράκης με Οθωμανούς Τούρκους.

1361/2: Κατάληψη της Αδριανουπόλεως και του Διδυμοτείχου. Η Αδριανούπολη γίνεται η δεύτερη πρωτεύουσα των σουλτάνων μετά την Προύσα.

1363-1365: Κατάληψη της Κομοτηνής (Κουμουτζίνας) και της Φιλιππουπόλεως.

1385-1386: Κατάληψη της Ξάνθης.

Αρχές 15^{ου} αι: Εγκατάσταση Γιουρούκων και άλλων τουρκομανών φύλων στη Θράκη. Έναρξη μαζικών εξισλαμισμών του χριστιανικού πληθυσμού.

1453-1456: Καταλαμβάνονται και οι τελευταίες πόλεις και χωριά στην Προποντίδα, στον Εύξεινο Πόντο και το Αιγαίο (Αγ. Στέφανος, Επιβάτες, Σηλύβρια, Ηράκλεια, Μήδεια, Αγαθούπολη, Σωζόπολη, Πύργος, Αγχίαλος, Μεσημβρία, Βάρνα, Αίνος).

1.4 Αφετηρία της σύγχρονης περιόδου

15ος-16ος αι.: Επιδείνωση των συνθηκών ζωής των χριστιανών. Πολλαπλασιασμός των φόρων. Εκτεταμένο παιδομάζωμα. Εκτοπισμοί και μετατοπίσεις χριστιανικών πληθυσμών προς τα ορεινά. Ο Ελληνισμός ξεριζώνεται από τα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα την απότομη δημογραφική καθίζησή τους και την εθνολογική τους αλλοίωση. Εποικισμός μουσουλμάνων. Επέκταση του φαινομένου των μαζικών εξισλαμισμών. Κατεδαφίσεις ναών και μονών. Πολλοί νεομάρτυρες. Η Θράκη εντάσσεται διοικητικά στο εγιαλέτι της Ρούμελης. Μεγάλα διοικητικά και στρατιωτικά κέντρα γίνονται η Καλλίπολη, η Αδριανούπολη, η Φιλιππούπολη. Επίσης η Βιζύ, οι Σαράντα Εκκλησιές, η Τυρολόη, το Τσιρμέν.

17ος-18ος αι.: Αναδίπλωση του υπόδουλου ελληνισμού της Θράκης. Η περιοχή γίνεται πόλος έλξης και τόπος εγκατάστασης συμπαγών ελληνικών πληθυσμών από την Πελοπόννησο, τη Θεσσαλία, την Ήπειρο και τη Μακεδονία. Εδραιώνεται και αναπτύσσεται η κοινοτική και η συντεχνιακή οργάνωση των Ελλήνων. Αναπτύσσονται πληθυσμιακά και οικονομικά τα μεγάλα θρακικά αστικά κέντρα. Εκτός από την Αδριανούπολη, την Καλλίπολη και τη Φιλιππούπολη, επίσης η Ηράκλεια, η Ραιδεστός, η Αίνος, η Σηλύβρια, η Τυρολόη. Αργότερα η Κομοτηνή και η Ξάνθη. Οι Έλληνες Θρακιώτες έμποροι φθάνουν μέχρι την Ρωσία, την Αίγυπτο, την Ινδία. Απαρχές της νεότερης ελληνικής εκπαίδευσης. Τα πρώτα ελληνικά σχολεία ιδρύονται σε Φιλιππούπολη, Αγχίαλο, Αδριανούπολη, Αίνο, Καλλίπολη, Ξάνθη, Μάδυτο, Επιβάτες, Ραιδεστό, Τυρολόη, Μυριόφυτο.

Αρχές 19ου αι.: Επέκταση του ελληνικού εκπαιδευτικού δικτύου και πνευματική - εθνική αναγέννηση των Ελλήνων της Θράκης. Μύηση πολλών Θρακιωτών στη Φιλική Εταιρεία από τις πόλεις Φιλιππούπολη, Αδριανούπολη, Αγχιάλο, Αίνο, Σωζόπολη, Βάρνα, Στενήμαχο).

1821: Συμμετοχή Θρακιωτών στον Ιερό Λόχο του Αλέξανδρου Υψηλάντη. Γενική συμμετοχή τους στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 και στη Νότια Ελλάδα και σε τοπικά επαναστατικά κινήματα (από τις πόλεις Στενήμαχο, Αδριανούπολη, Σουφλί, Μάλγαρα, Σωζόπολη, Αγχιάλο, Μεσήμβρια, Μάκρη, Σαμοθράκη, Μαρώνεια, Κεσσάνη, Αίνο). Βίαιη καταστολή των τοπικών κινήματων, φόνοι προκρίτων και μητροπολιτών. Γνωστότεροι αγωνιστές της περιόδου ο Καπετάν Χατζή Αντώνιος Βισβίτζης και η γυναίκα του Δόμνα Βισβίτζη από τον Αίνο.

Μέσα 19ου αι.: Καταδυνάστευση των Ελλήνων στις αγροτικές περιοχές από φορολογική καταδυνάστευση, ληστρική δραστηριότητα και διόγκωση του φαινομένου των βίαιων εξισλαμισμών. Αντίθετα, οικονομική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη των Ελλήνων στα αστικά κέντρα. Παράλληλα, έναρξη του ελληνοβουλγαρικού ανταγωνισμού

αρχικά στο πλαίσιο της Εκκλησίας και έπειτα της εκπαίδευσης. Καταλήψεις ελληνικών σχολείων και εκκλησιών από τους Βουλγάρους στη Βόρεια κυρίως Θράκη.

1870: Ίδρυση της Αυτοκέφαλης Βουλγαρικής Εκκλησίας - Εξαρχίας και εδραίωση του βουλγαρικού εθνικισμού. Ένταση του ελληνοβουλγαρικού εθνικού ανταγωνισμού και απόσχιση 17 επαρχιών της Β. Θράκης από το Πατριαρχείο.

1878-79: Μετά το ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877-78 υπογραφή της Συνθήκης του Βερολίνου και ίδρυση της Αυτόνομης Τοπαρχίας της Ανατολικής Ρωμυλίας: η πρώτη διάσπαση της ενιαίας Θράκης με την απόσπαση του βορείου τμήματος.

1885: Η Βόρεια Θράκη εντάσσεται οριστικά στο βουλγαρικό κράτος με πραξικοπηματική προσάρτηση. Προσπάθειες αφομοίωσης του ελληνικού στοιχείου (80.000 περίπου) και διωγμοί του μέχρι το 1906 και την εκδήλωση του μεγάλου ανθελληνικού κινήματος. (Κατάλυση κοινοτήτων και εκπαίδευσης. Α΄έξοδος του ελληνικού στοιχείου). Διωγμοί των Ελλήνων και κατά τη διάρκεια του Β΄ Βαλκανικού και του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Κατάλυση ελληνικής εκκλησίας. Β΄έξοδος των Ελλήνων). Υπογραφή της Συνθήκης Νεϊγύ (Νοέμβριος 1919) και σύμβασης αμοιβαίας ανταλλαγής πληθυσμών εθελοντικού χαρακτήρα μεταξύ Ελλάδας Βουλγαρίας (Γ΄έξοδος του ελληνικού στοιχείου).

1.5 Σύγχρονη περίοδος

Τέλη 19^{ου} αι. αρχές 20^{ου}: Σθεναρή αντίσταση του ελληνισμού της Νότιας Θράκης στη βουλγαρική προπάγανδα, κυρίως μέσω των σχολείων (416 ελληνικά σχολεία με 32.210 μαθητές) και των συλλόγων και σε δεύτερη φάση με ένοπλη επαναστατική οργάνωση («Πανελλήνιος Οργάνωσις», 1908, με έδρα την Αδριανούπολη) Τρομοκρατική δράση των βουλγαρικών ανταρτικών σωμάτων της ΕΜΕΟ στη Θράκη. Κοινωνική, οικονομική και πληθυσμιακή υπεροχή του ελληνικού στοιχείου έναντι του βουλγαρικού (από τους 1.030.000 κατοίκους του βιλαετίου Αδριανουπόλεως, οι 365.000 Έλληνες και οι 110.000 Βούλγαροι).

1908: Επανάσταση Νεότουρκων. Δύο Έλληνες Θρακιώτες βουλευτές στην Οθωμανική Βουλή. Εγκατάσταση μουσουλμάνων προσφύγων από την Βοσνία στη Θράκη και βιαιοπραγίες σε βάρος των χριστιανικών πληθυσμών.

1912-1913: Κατά τη διάρκεια των βαλκανικών πολέμων βουλγαρικοί διωγμοί και τουρκικά αντίποινα σε βάρος του ελληνικού πληθυσμού.

Ιούλιος 1913: Απελευθέρωση Ξάνθης, Κομοτηνής και Αλεξανδρούπολης από τον ελληνικό στρατό.

28-07-1913: Συνθήκη του Βουκουρεστίου. Νέα διάσπαση της Θράκης, η Δυτική (Νέστος-Έβρος) παραχωρείται στη Βουλγαρία, η Ανατολική παραμένει στην Τουρκία. Βιαιοπραγίες των Βουλγάρων στο δυτικό τμήμα και μαζική έξοδος των Ελλήνων από εκεί.

1914-1919: Διωγμοί των Νεοτούρκων σε βάρος του ελληνικού πληθυσμού της Ανατολικής Θράκης, οικονομικού, θρησκευτικού και εθνικού χαρακτήρα. Τρομοκρατία από ένοπλα τουρκικά ανταρτικά σώματα και εκτοπισμοί ολοκλήρων χωριών στα βάθη της Ανατολίας (150.000 περίπου άτομα).

1919 Συνθήκη Νεϊγύ: Καθεστώς Διασυμμαχικής Διοίκησης στη Δυτική Θράκη.

1920-1922: Η Συνθήκη των Σεβρών (Αύγουστος 1920) μεταβιβάζει στην Ελλάδα την Ανατολική και τη Δυτική Θράκη. Ελληνική διοίκηση στη Θράκη, χωρισμός της σε 6 νομούς και αναδιοργάνωση των πολιτικών, οικονομικών, δικαστικών και υγειονομικών υπηρεσιών.

1923: Ατυχής έκβαση της Μικρασιατικής Εκστρατείας το 1922 και υπογραφή το 1923 της Συνθήκης της Λωζάνης. Εκκένωση της Ανατολικής Θράκης από τον ελληνικό στρατό, τις διοικητικές αρχές και τον ελληνικό πληθυσμό.

1920-1924: Ενίσχυση της Δυτικής Θράκης από Έλληνες πρόσφυγες της Ανατολικής Θράκης, της Μ.Ασίας, της Βουλγαρίας, του Καυκάσου και της Αρμενίας.

1941-1944: Βουλγαρική κατοχή του μεγαλύτερου μέρους της Θράκης κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (εκτός μίας ζώνης του νομού Έβρου που τελεί κάτω από γερμανική κατοχή). Σύσταση της Γενικής Διοίκησης Αιγαίου με πρωτεύουσα την Ξάνθη. Αντικατάσταση πολιτικών, διοικητικών, οικονομικών, αστυνομικών, εκκλησιαστικών και εκπαιδευτικών αρχών. Πολιτική διωγμού του ελληνικού στοιχείου και εποικισμός της περιοχής με Βουλγάρους.

Σήμερα: 350.000 κάτοικοι στη Θράκη από τους οποίους 70% χριστιανοί και 30% μουσουλμάνοι. Οι περισσότεροι από τους τελευταίους στους νομούς Ροδόπης και Ξάνθης.